

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. május 5.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2025. május 5. 9:00

I. SZÖVEGÉRTÉSI-NYELVI FELADATSOR ÉS IRODALMI FELADATLAP

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

90 perc áll rendelkezésére ahhoz, hogy megoldja a **szövegértési-nyelvi feladatsort** (40 pont) és kitöltse az **irodalmi feladatlapot** (20 pont).

Ügyeljen arra, hogy idejét arányosan ossza meg a szövegértés és az irodalmi feladatlap között (például 60 perc – 30 perc)!

Olvassa el figyelmesen a szöveget, majd a kérdéseket, feladatokat!

A szövegértés során ügyeljen arra, hogy válaszát/válaszait a szöveg egészéből vagy a kijelölt bekezdésekből kell megadnia.

Válaszait gondos mérlegelés után írja le! Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót (szavakat) húzza át, a helyesnek vélt szót (szavakat) pedig írja le újra! Egy-egy szám, betűjel beírásakor különösen ügyeljen arra, hogy jelölése/írása egyértelmű legyen.

Ügyeljen a helyesírásra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Az I. feladatlap megoldásához szöveggyűjtemény nem használható.

Eredményes munkát kívánunk!

Szövegértési-nyelvi feladatlap

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre! Egyes feladatok végén zárójelben közöljük, hogy mely szövegrészlet(ek) alapján kell válaszát megadnia.

Mária és Hanna, László és Bence. Az utónévkönyvben négyezer keresztnévből választhatunk
Daniss Győző beszélgetése Raátz Judittal¹

1. Ha valami igazán szorosan hozzánk tartozik – mégpedig legtöbbször nem is a magunk akarataiból –, az a nevünk. Legtöbbször már a születésünk előtt eldől, hogy melyik lesz a nevünk „első eleme” az eddig létező kevés híján kétszázezer magyar lehetőség közül. Születésünk tájékán pedig az is, hogy „második elemként” melyik kerül bele az anyakönyvbe a kereken négyezer magyar lehetőségből.

– **Ki vezetéknevnek, ki előnévnek, ki családnévnek vagy személynévnek mondja a Kovácsot, az Aradit, a Zahoránt. Az Erzsébetet, a Pétert, az Alexát mondják keresztnévnek is, utónévnek is. Jobb-e az egyik, mint a másik – miközben mindegyik érthető és voltaképpen összetéveszthetetlen. Hogy vélekednek erről nyelvünk névtani szakértői?**

– A nevünk első elemét illetően a szakma a családnév mellett voksol. Az előnév és a vezetéknev azért nem szerencsés, mert a Kovács vagy az Aradi a legtöbb más nyelvben nem „elől” van, nem „vezeti” a név egészét. A második elemről eltérnek a vélemények, hiszen sem az utónév, sem a keresztnév nem pontos. Az egyik a névelem helyét jelöli – legalábbis a magyarban, mert a nyelvek többségében a név a mi „utónévünkkel” kezdődik. A „keresztnév” pedig a valamilyen valláshoz tartozást sejtette, sejteti – csak hogy nem minden szülő keresztelteti meg az újszülöttjét. A névadással kapcsolatos törvényekben, hivatalos iratokban az utónév szerepel, a szakirodalomban azonban mégis inkább a keresztnév használatos. [...]

2. – Milyen szerkezete lehet ma egy két- vagy többelemű személynévnek?

– A legegyszerűbb változat az egyelemű családnév és utána egyetlen keresztnév: Kovács Péter. Lehet valakinek két keresztnéve: Kovács Péter Flórián. Az első keresztnévét jelölheti csak a kezdőbetűvel: Kovács P. Flórián, de ez nem hivatalos forma. Ma egyre gyakoribb a kettős családnév, így lehet valaki Kovács-Balogh, Balogh-Kovács. A kettős családnév után is következhet két keresztnév: Kovács-Balogh Péter Flórián. A családnevet megelőzheti valamilyen betű, pl. M. Kovács Péter. Ez a betű gyakran egy egykori ragadványnév maradványa a névelemben. Ugyanezek a lehetőségek állnak a nők rendelkezésére is – legalábbis lánykori név esetében.

3. – És a házasságkötés után?

– Használhatják a lánykori nevüket: Aradi Erzsébet, Aradi Erzsébet Alexa. Felvehetik a férjük teljes nevét: Kovács Péterné. De létezik több köztes megoldás is: Kovács Erzsébet, Kovácsné Aradi Erzsébet, Kovács Péterné Aradi Erzsébet, illetve Kovács-Aradi Erzsébet. Ez utóbbi forma ma egyre gyakoribb és kedvelt.

4. – Milyen néven anyakönyveznek, anyakönyvezhetnek egy napjainkban született gyereket?

– Legtöbbször az apa családnévén és a hozzá tartozó egy vagy két keresztnéven: Kovács Péter, Kovács Erzsébet Alexa. Ha valamilyen ok miatt az apa családneve nem jöhet számításba, az újszülöttet legtöbbször az anya vagy az anya valamelyik férfitörköna családnévén anyakönyvezik. Napjainkban gyakori, hogy a gyerek az apa és az anya összevont nevét kapja családnévnek: Kovács-Aradi Péter. Mindehhez hozzá kell tennem: a nevét – a családnévét és a keresztnévét is – az erre vonatkozó szabályok szerint, az ebben illetékes hivatalokban mindenki megváltoztathatja.

¹ Raátz Judit: az MTA Nyelvtudományi Intézetének tudományos munkatársa és Utónévbizottságának tagja

5. – Noha a csaknem kétszázezer családnévből jobbra automatikusan kapja a nevét az újszülött, az ötvenszer kevesebb keresztnévből szabadon válogathatunk. Vagy mégis vannak korlátozások? Milyen keresztnévet adhatunk egy csecsemőnek?

[...]

– A törvény leszögezi, hogy az újszülöttnak csak a magyar ábécé 44 betűjével leírható, a magyar kiejtési és helyesírási szabályoknak megfelelő nevet lehet adni. Nem fogadható el olyan név, amelyik a viselőjét bármikor hátrányos helyzetbe hozhatja, például csúfolják miatta. A névből egyértelműen ki kell derülni, hogy lány- vagy fiúnév-e – senkinek sem lehet neve a másik nem névválasztékából. A szülők által ősi magyarnak gondolt nevet akkor kaphatja a csecsemő, ha írott forrás bizonyítja, hogy a nevet régmúlt századokban személynévként ismerték, viselték. A köznévi eredetű fantázianeveket az Utónévbizottság akkor javasolhatja, ha azok beleillenek a magyar és európai névkultúrába – a leggyakoribb példák erre a lányoknak adni kívánt virágnevek, növénynevek. A bizottság nem javasolhatja a többszörös becéző alakok – Loncika, Katácska, Misike – keresztnévként való anyakönyvezhetőséget. [...]

6. – Régi nyelvi statisztikák szerint a keresztnévek gyakorisági sorrendje csak nagyon lassan módosult. Napjainkban ez a sorrend – ugyancsak a statisztikai adatok szerint – gyorsan változik. Milyen tényezők határozzák meg a névdivatot?

– Nem divat, sokkal inkább évszázados szokás, hogy a fiúk az apjuk nevét kapják. Ritkábban a lányok is követik édesanyjuk nevét.

Napjainkban a névválasztás indítéka nagyon sokszor egy filmsorozat, egy sláger hősének nimbusza, élő személyek közül pedig egy ismert személyé, celebé. Ilyen okokból főképpen a nőnevek divatja változik gyorsan, akár egyik évről a másikra is. Újabb jelenség, hogy a szülők a gyermekük későbbi ideiglenes vagy állandó külföldre kerülésére gondolva meg akarják könnyíteni az ottani beilleszkedését.

De a gyors változás csak a frissen adott keresztnévekre jellemző. A teljes lakossági statisztika szerint a kétezres évek elején 400 ezernél többen viselték első keresztnévként a Máriát, és ebben a statisztikában a név még 2016-ban is az első volt. [...]

A 2016-os lány újszülöttek névlistáját a Hanna vezette – a név akkor az összlakossági listán a 73. leggyakoribb volt. Az újszülött fiúk közül abban az évben a Bence nevet kapták a legtöbben – az összlakossági statisztikában ez a név akkor a 31. helyet foglalta el.

[...]

7. – Milyen keresztnévet, keresztnéveket ajánl a névkutató nyelvész a napjainkban születetteknek?

– Ennek eldöntése természetesen a szülők dolga, akarata. De néhány dolgot érdemes figyelembe venniük. Sokszor emlegetett – talán csak elméleti – rossz példa a nyilvánvalóan ostoba viccelődést kiváltó Vég Béla meg a Telek Anna. Kiváltképpen bemutatkozáskor és hivatali ügyintézéskor támaszthat nehézséget a Kovacsics Csilla vagy Balázs Zsombor. Nem fölösleges odafigyelni a teljes név hangzására sem. Például egy csupa e-betűs Szekeres családnévhez a szintén e-betűs Csepernél vagy Kelemennél hangzásában jobban illik az „eltérő magánhangzós” Boglárka vagy Máté. Ugyanígy a Madarashoz az Amandánál, az Abánál inkább illik az Eszter vagy a Péter. Egy hosszú családnévhez jobban illik egy rövid keresztnév. Egy rövidebbhez egy hosszabb. Van, akinek tetszik az alliteráció, az azonos kezdőbetű – Kovács Katalin, Aradi Andor –, és van, akinek nem.

A keresztnévválaszték bőséges. És egyre gazdagabb. [...]

A feladatlap bázisszövege az eredeti forrásszöveg módosításával (rövidítésével, nyelvtani egyszerűsítésével), de az eredeti szöveg integritásának megtartása mellett jött létre. Megjegyzés: A 7. és 10. feladat táblázatai a *Mária és Hanna, László és Bence* című szöveg része, kiegészítve a 2022-es KSH adatokkal.

Forrás: Mária és Hanna, László és Bence. Az utónévkönyvben négyezer keresztnévből választhatunk. In.: Daniss Győző (2021): *Körkép a magyar nyelvről*. Tinta Kiadó, Budapest 209–219.

1. Húzza alá azokat az állításokat, melyek igazak az olvasott szövegre!

- a) A kommunikáció iránya szerint a szöveg
dialogikus. monologikus.
- b) A szöveg műfaja
interjú. riport.
- c) A kötetet, amelyben ez a szöveg megjelent,
az Akadémiai Kiadó adta ki. a Tinta Kiadó adta ki.

3 pont

**2. a) A magyar nevek „első eleme” milyen elnevezéseket kaphat a szöveg szerint?
Mindegyik elnevezést írja le!**

1 pont

b) Ezek közül melyik megnevezést javasolja a nyelvész?

1 pont

c) Mivel indokolja az *előnév* szóhasználat mellőzését a névtani szakértő?

1 pont

3. a) A magyar nevek „második eleme” milyen elnevezést kap a személyi igazolványunkban?

1 pont

b) Honnan ered a *keresztnev* szóhasználat?

1 pont

4. Milyen nevet viselhet *Kiss Anna* a házasságkötés után, ha a férje neve *Tóth Péter*? Írjon három lehetséges névválasztást a 3. szövegegység információit felhasználva!

- _____
- _____
- _____

3 pont

5. Viselheti-e *Kiss Anna* és *Tóth Péter* házaspár születendő leánygyermeké az alábbi nevet a szöveg információi alapján? Húzza alá a helyes választ! Válaszát indokolja is meg! (4)

a) *Tóth-Kiss Renáta* IGEN NEM

Indoklás: _____

1 pont

b) *Kiss Renáta* IGEN NEM

Indoklás: _____

1 pont

c) Indokolja meg, miért helytelen az alábbi feladatmegoldás és a hozzá tartozó indoklás együttesen!

Szabó Renáta IGEN NEM

Indoklás: „az illetékes hivatalokban mindenki megváltoztathatja. a nevét”

1 pont

6. Indokolja meg a szöveg 5. bekezdése alapján, hogy miért utasítaná vissza a Magyar Nyelvtudományi Intézet Utónévbizottsága az alábbi keresztnévek használatát! Minden névhez más indoklást írjon!

Fibi

Héloïse

Bömbike

3 pont

7. Tanulmányozza az alábbi táblázatokat, majd válaszolja meg a kérdéseket!**A teljes női lakosság névgyakorisága (a leggyakoribb tíz utónév)**

a 16. században		a 18. században	
1.	Anna	1.	Erzsébet
2.	Katalin	2.	Anna
3.	Margit	3.	Katalin
4.	Borbála	4.	Zsuzsanna
5.	Erzsébet	5.	Judit
6.	Zsófia	6.	Ilona
7.	Dorottya	7.	Borbála
8.	Orsolya	8.	Éva
9.	Ilona	9.	Sára
10.	Magda	10.	Mária

A leggyakrabban választott női utónevek (KSH adatok)

2016-ban		2019-ben		2022-ben	
1.	Hanna	1.	Hanna	1.	Hanna
2.	Anna	2.	Anna	2.	Léna
3.	Jázmin	3.	Zoé	3.	Zoé
4.	Zsófia	4.	Luca	4.	Anna
5.	Zoé	5.	Léna	5.	Luca
6.	Lili	6.	Emma	6.	Emma
7.	Boglárka	7.	Zsófia	7.	Olívia
8.	Luca	8.	Lili	8.	Boglárka
9.	Emma	9.	Boglárka	9.	Lili
10.	Léna	10.	Míra	10.	Míra

a) Melyik/melyek az/azok a női utónév/utónevek, amely/amelyek már a 16. században is ugyanúgy gyakori/gyakorik volt/voltak, mint a 2000-es években?

b) Melyik/melyek az/azok a női utónév/utónevek, amelynek/amelyeknek a népszerűsége 2016 óta folyamatosan növekszik a megadott információk szerint?

3 pont

8. a) Melyik utónevet ajánlja, javasolja elsősorban a nyelvész az alábbiak közül a következő családnevekhez? Húzza alá a helyes választ a szöveg információi alapján! (7)

SZOBOSZLÓ	Domonkos	Dániel
TÓTH	Ada	Veronika
PARÁZS	Olivér	Simon

3 pont

b) Egy választ, választását indokolja is meg a szöveg alapján! (Bármelyiket választhatja a fenti nevek közül.)

1 pont

9. A szöveg szerint az utónevek gyakorisági sorrendje a különböző korokban eltérő gyorsasággal változik.

A 6. szövegegységben olvashatók az alábbi információk:

„A teljes lakossági statisztika szerint a kétezres évek elején 400 ezernél többen viselték első keresztnévként a Máriát, és ebben a statisztikában a név még 2016-ban is az első volt. [...]

A 2016-os lány újszülöttek névlistáját a Hanna vezette.”

Ön szerint ellentmondás van-e ebben az idézett szövegrészben? Válaszát indokolja is meg!

2 pont

10. Az alábbi táblázat alapján válaszolja meg a kérdéseket!**A leggyakrabban választott fiú utónevek (KSH adatok)**

2016-ban		2019-ben		2022-ben	
1.	Bence	1.	Bence	1.	Dominik
2.	Máté	2.	Máté	2.	Olivér
3.	Levente	3.	Levente	3.	Levente
4.	Dominik	4.	Dominik	4.	Máté
5.	Marcell	5.	Marcell	5.	Marcell
6.	Dávid	6.	Noel	6.	Noel
7.	Ádám	7.	Ádám	7.	Bence
8.	Noel	8.	Dániel	8.	Zalán
9.	Dániel	9.	Dávid	9.	Milán
10.	Milán	10.	Olivér	10.	Ádám

a) Melyek azok a fiúnevek, amelyek helyezése a népszerűségi listán évek óta (2016-ban, 2019-ben, 2022-ben) ugyanolyan az újszülöttek névadási statisztikája alapján?

b) Melyek azok a népszerű fiúnevek, amelyek 2019-től váltak divatossá, kerültek be a leggyakrabban választott fiú utónevek közé?

4 pont

11. Döntse el az olvasott szöveg alapján az alábbi állításokról, hogy igazak-e vagy hamisak! Írja a megfelelő betűjelet a táblázat 2. oszlopába! (I = igaz, H = hamis)

Magyarországon 2016-ban a Bence nevet viselték legtöbben az összlakossági statisztika szerint.	
Az Utónévbizottság javasolhatja lánygyermek esetén a magyar névkultúrába illő virágnevek használatát.	
Több mint kétszázezer családnévünk mellé négyezer utónévből válogathatunk.	
A szüleink által választott nevet viseljük egész életünkben, ezért kell nagyon meggondolni, milyen nevet adunk gyermekünknek.	

4 pont

12. Fogalmazzon meg vagy szabadon idézzon három különböző törvényi szabályozót, amelyet figyelembe kell venni névadáskor! Ügyeljen arra, hogy válaszai megfeleljenek a feladatban megadott nyelvi követelményeknek! (5)

a) 1. mondata tartalmazzon FŐNÉVI IGENEVET!

- _____

2 pont	
--------	--

b) 2. mondata tartalmazzon MINŐSÉGJELZŐS SZÓSZERKEZETET!

- _____

2 pont	
--------	--

c) 3. mondata ALÁRENDELŐ ÖSSZETETT MONDAT legyen!

- _____

2 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

Irodalmi feladatlap

1. Javítsa a következő állításokban előforduló egy-egy hibát! Húzza alá a hibás információt, majd a javítást írja a 3. oszlopba! (Minden mondat egy hibás információt tartalmaz.)

a)	Zrínyi Miklós a <i>Szigeti veszedelem</i> című elbeszélő költeményében dédapja 1566-os szigetvári küzdelmének állított emléket.	
b)	Arany János egyik legtermékenyebb költői korszaka az ún. nagyszalontai évek, ekkor keletkezett balladái például az <i>Ágnes asszony</i> és az <i>V. László</i> című művek.	
c)	Babits Mihály <i>Jónás könyve</i> című elbeszélő költeménye egy bibliai, újszövetségi történet mögé rejtett szellemi önéletrajz.	

3 pont

2. Határozza meg, hogy a felsorolt nevek mely irodalmi alkotás szereplői! Az adott irodalmi alkotás szerzőjének teljes nevét, a mű címét és műfaját is határozza meg!

A szereplő neve	A mű szerzőjének teljes neve	A mű címe	A műfaj megnevezése
Gertrudis királyné			
Pongrácz István gróf			
Bence, a hű szolga			

8–9 helyes válasz 3 pont

6–7 helyes válasz 2 pont

4–5 helyes válasz 1 pont

3 pont

3. Korstílusok, stílusirányzatok jellemző jegyeit olvashatja az alábbiakban. Mindhárom esetben egy-egy téves információ is bekerült a jellemző jegyek közé. Húzza alá a hibás információt!

a) BAROKK

- a művészet célja a tanítás és a gyönyörködtetés egysége
- világ- és emberképe a humanizmus
- kedveli a hatáskeltést, a monumentalitást, a túlzást
- jellemzője a retorikus stílus, kedveli a körmondatos szerkezeteket

b) ROMANTIKA

- az egyéniség kultuszát hirdeti
- az alkotók célja az eredetiség
- a kor drámái megfelelnek a hármas egység követelményeinek
- nagyfokú érdeklődést mutat a történelem iránt (pl. történelmi regény)

c) SZIMBOLIZMUS

- azt vallja, hogy a világot csak megsejteni, érzékelni lehet a művészet révén, nem megismerni
- a nyelvi kifejezés áttételessé, metaforikussá, jelképossé válik
- a megjelenített dolgok önmaguknál többre utalnak, „holdudvaruk” van
- a felvilágosodás egyik stílusirányzata a klasszicizmus mellett

3 pont	
--------	--

4. Írja be a könyv nélkül megtanulandó versek idézett részeibe a hiányzó személyneveket a műben előforduló nyelvtani alakjukban! Minden helyesen kiegészített idézet 1 pontot ér.

a) „Őseinket felhozád

Kárpát szent bércére,

Általad nyert szép hazát

_____ vére.

S merre zúgnak habjai

Tiszának, Dunának,

_____ hős magzatjai

Felvirágozának.”

1 pont	
--------	--

b) „_____ és _____ fia vagyok én,

Hiába döngetek kaput, falat

S mégis megkérdem tőletek:

Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?”

1 pont	
--------	--

c) „hogy ki mint _____, rest szolgálja, hajdan

bujkálva, később mint _____ a Halban

leszálltam a kínoknak eleven

süket és forró sötétjébe, nem

három napra, de három óra, három

évre vagy évszázadra, ...”

1 pont	
--------	--

5. Nevezze meg, hogy

a) az alábbi meghatározás mely műfajra illik!

Egyik legősibb lírai műfaj, egynemű érzéseket, hangulatokat szólaltat meg. Szerkezete egyszerű, terjedelme általában korlátozott. A műfaj története a költészet eredetéig vezethető vissza.

A műfaj: _____

1 pont	
--------	--

b) mely verstani fogalomra ismer az alábbi meghatározásból!

Szigorúan kötött versforma, 14 sorból álló, 4 szakaszos vers. Rímképlete eredetileg *abba – abba – cdc – dcd*. Később ettől eltérő rímképletek és strófaszerkezetek is kialakultak.

A verstani fogalom: _____

1 pont	
--------	--

6. Az alábbiakban két, Ön által is ismert műből olvashat egy-egy jellegzetes részletet.

a) Mi történik a főhőssel a mű kezdetén? Fejezze be a megkezdett mondatot saját szavaival az olvasott történetnek megfelelően!

„Amikor egy reggel Gregor Samsa nyugtalan álmából felébredt,” _____

1 pont	
--------	--

b) Olvassa el az alábbi szövegrészt! Mit tesz a főhős a mű végén? Fejezze be a megkezdett mondatot saját szavaival az olvasott történetnek megfelelően!

„A brezinai bacsá sírt, mint egy gyermek.

Mélyen lehúzta kalapját szemére, ne lásson alóla semmit, úgy ment ki az akol ajtaján. Midőn kiért, kétszer fordítá meg a kulcsot az ajtózárbán, mint mindig tenni szokta éjszakára, de amit sohasem tett azelőtt, most egyenesen a vályú melletti kúthoz lépett s a kulcsot egy nagy sóhajjal a kútba dobta.

Most azután a dologhoz látott, bár már sötétedni kezdett. Az udvaron egy boglya száraz nád volt,” _____

1 pont	
--------	--

7. Az alábbi irodalmi dominón nem pöttyök szerepelnek, hanem az irodalommal kapcsolatos nevek, fogalmak, címek. Keresse meg az összeillő párokat, majd rakja sorrendbe a dominókat úgy, hogy az 1. dominó jobb oldala az utána következő dominó bal feléhez illeszkedjen. Ügyeljen arra, hogy az utolsó dominó jobb oldala és az első dominó bal oldala kapcsolódjon egymáshoz! Egy összetartozó pár 1 pont.

1. dominó

Radnóti Miklós	óda
----------------	-----

2. dominó

Esti Kornél	naturalizmus
-------------	--------------

3. dominó

bibliafordítás	Razglednicák
----------------	--------------

4. dominó

In Horatium	Kosztolányi Dezső
-------------	-------------------

5. dominó

Kis János napszámos	Károli Gáspár
---------------------	---------------

Adja meg a dominók sorrendjét!

1. dominó ____ dominó ____ dominó ____ dominó ____ dominó

4 pont	
--------	--

20 pont	
---------	--

Helyesírás	Hibapontok száma az I. összetevőben	
------------	-------------------------------------	--

	pontszám	
	maximális	elért
Szövegértési-nyelvi feladatsor	40	
Irodalmi feladatlap	20	
Összesen	60	

dátum

javító tanár

	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt
Szövegértési-nyelvi feladatsor		
Irodalmi feladatlap		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. május 5.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2025. május 5. 9:00

II. MŰÉRTTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga II. feladatlapja választási lehetőséget tartalmaz. Válasszon ki és oldjon meg **egy** feladatot!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon meg önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat.

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

A költői-írói helyesírás átvétele saját szövegében nem hiba, ha az idézet szó szerinti és idézőjellel jelölt. Amennyiben az idézet jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor ügyeljen arra, hogy *A magyar helyesírás szabályainak 12. kiadása* alapján írja az adott szót!

Ékezethasználata pongyolának minősül, ha az egyezményes ékezetek helyett egyéni jeleket használ. Az egyéni írássajátosságok nem mentesítenek a hosszú és a rövid magánhangzók megkülönböztetésének kötelezettsége alól.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól! A szövegbe is jegyzetelhet.

Ha a megoldott feladatban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót (szavakat) húzza át, a helyesnek vélt szót (szavakat) pedig írja le újra!

Fogalmazása **500–800** szó terjedelmű legyen!

A feladatlap megoldására 150 perc áll rendelkezésre.

Eredményes munkát kívánunk!

MŰÉRTTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS:**EGY MŰ ÉRTTELMEZÉSE**

Értelmezze Örkény István novelláját! Dolgozatában bizonyítsa és értelmezze a mű ellenpontosító szerkezetét! Elemzésében térjen ki a novella motívumainak jelentésteremtő szerepére! Mutassa be az alkotás elbeszélésmódjának sajátosságait!

Megoldása 500–800 szó terjedelmű legyen!

Örkény István: Meddig él egy fa?

Bánné villanyt gyújtott. Odakint még világos volt, de amióta közeledett a front, inkább elébe ment a sötétségnek. Kiváltképp ma, amikor egyedül volt itthon, s odakint olyan sűrűn gomolygott a köd, hogy az ablakból néhány lépésnyire mintha eltűnt volna a kerítésük.

Elővette a nagy zsírosbödönt meg a zománclábasokat. Szódát tett a tűzhelyen lobogó vízbe, amikor kopogtak. Összerezcent. Félrehúzta a függönyt.

Nem németek voltak. Egy asszony állt a küszöbön, egyedül.

– Itt laknak, kérem, Bán Sándorék?

– Én vagyok Bánné – mondta Bánné.

Mindene divatjamúlt volt az érkezőnek. Ápolatlan haján – mely épp feleútján járt az ősziülésnek – fazék formájú filckalap ült, amilyent csak húsz évvel ezelőtti filmekben látni. Ódivatú esernyőjének papagájfejen végződött a nyele, két fekete bors üvegszemmel, melyek hűdéiesen¹ néztek kétfelé.

– A hirdetésre jöttem.

– Miféle hirdetésre? – csodálkozott Bánné.

Csak kora tavasszal és ősz utóján hirdettek: télen soha. Az érkező azonban kinyitotta buggyos retiküljét, mely úgy tele volt kacatokkal, használati és emléktárgyakkal, mintha mindenét magánál hordaná, és elkezdett kirakodni. Egy elsárgult szalaggal átkötött levélcsomót, lejárt zsebnaptárakat, fényképeket, orvosságosfiolákat, használt mozijegyeket és egy üres, de még szagló parfümszórót. A fényképeken tollas kalapú fiatalasszony volt látható, hol egy farkaskutyával, hol nélküle, de arca már elmosódott, a sarkok felmolyhosodtak.

Nikkelpénzek, zsuzsuk és kulcsok csörgése közben az ősziülő asszony végre megtalálta a gyűrött újsághirdetést, melyen már csak a nagybetűs szavak voltak olvashatók: Bán Sándor facsemete-kertészete, Tét.

– Ez mi vagyunk – mondta Bánné. – De az uram nincs idehaza.

– Csakhogy én az ötórással haza szeretnék menni.

– Addig nem lesz vissza – mondta Bánné. – Bement a faluba, mert holnap disznót ölünk.

Az asszony erejevesztetten nézett körül. Sápadt arcáról, mint egy málló vakolatú falról, pikkelyekben pattogzott a púder. Semmiféle érzelmnek nem adta jelét, de épp e lárvaszerűségben volt valami megindító, mint amikor egy belisztezett arcú bohóc könnyek nélkül sír.

Bánné az árakat se tudta. Még csak másfél éve voltak házasok. Az ura a széltől is óvta, s csak szép időben s legfőljebb ojtani vitte ki magával a faiskolába. De azért így szólt:

– Mivel szolgálhatnék?

– Vásárolni akarok valamit – mondta az ősziülő asszony.

– Díszfáink nincsenek – mondta Bánné. – Csak gyümölcsfacsemetéink.

– Nekem mindegy – mondta bizonytalanul a vásárló. – Csak szép legyen.

– Vannak négyéves suhángjaink – mondta Bánné.

¹ hűdéiesen: benuult, zavart

- Hát nem tudom – mondta az asszony, ugyanolyan bizonytalanul nézve maga köré, mint az előbb. – Én valami nagyobbbat szerettem volna.
- Az uram szokta intézni – mondta Bánné. – De ha várni tetszik egy kicsit, majd körülvezetem. Kiforrázta a lábasait. Tiszta kendővel kitörölte őket, aztán kiloccsantotta az udvarra a vizet. Élettel teli kis asszony volt, minden porcikája kerek, és mindent olyan kerek mozdulatokkal és olyan gyönyörűséggel csinált, hogy az ember nem tudta róla levenni a szemét. Az idegen asszony meg se mert szólalni addig, míg szárazra nem törölte a kezét.
- Maga gyereket vár? – kérdezte akkor.
- Igen – mondta Bánné.
- Mehetünk? – kérdezte az asszony, és karjára akasztotta a papagájt. Sár volt. Magas sarkú cipőjében billegve járt. Vagy öt percig mentek, hegy iránt. Mint száz meg száz halvány ceruzavonás, úgy derengtek a növendék fácskák a ködben.
- Ez mind jonatán – mutatott maga köré Bánné. – Ez batul. Ez ranett. Ez london pepi – magyarázta, ahogy mentek tovább. – Itt kezdődnek a barackfák.
- Az asszony megállt.
- Nem tetszenek – mondta. – Azt hittem, nagyobbak ezek a fák. Erősek, dúsak, hatalmasok.
- Akkor tessék erre jönni – hívta Bánné. – A mandula már ötödévre hoz.
- Nekem nem fontos a gyümölcs – mondta kedvetlenül az őszülő asszony. – Nincs is időm öt esztendeig várni.
- Megállt, ernyőjével megbökött egy fát.
- Daganat van a méhemben – mondta közönyösen. – Rák.
- Borzasztó – riadt meg Bánné. – És nem lehet operálni?
- Az őszülő asszony átható pillantást vetett rá.
- Mikorra várja? – kérdezte hirtelen.
- Mit? – nézett rá Bánné. – Márciusra.
- Az asszony továbbment. Már a parcella vége felé jártak, egy szelíden emelkedő ösvényen. Csak néhány lépésnyire lehetett látni: mint egy gyerekpelenka, olyan sűrű szövésű volt a köd.
- Ez mi? – kérdezte az asszony. Ernőjével egy fűzre mutatott, mely zörgő, csontos ágaival épp a mezsgye szélén állt.
- Ez semmi – mondta Bánné. – Ez csak olyan fa.
- Ez tetszik nekem – mondta az őszülő asszony, és ki-kibicsakolva előresietett. A mezsgyén végig mindenféle fák álltak, körisek, nyírek és fűzek; még Bánné apósa ültette őket, talán szélfogónak, vagy csak, hogy legyen valami, ami a szomszéd parcellájától elválasztja az övét. Aztán ritkulni kezdtek a fák, s a domb gerincén csak egy állt, magányosan.
- Az milyen fa? – kérdezte az idegen asszony.
- Hárs – mondta Bánné. – De már megvan tizenöt éves.
- Ezt megveszem.
- Ezt? – bámult rá Bánné. – Talán tüzelőnek?
- Dehogy – mondta az asszony. – Így.
- Nem értem – mondta Bánné. – Ezt már nem lehet innen máshová ültetni.
- Nem is akarom máshová ültetni.
- Hát mi legyen vele?
- Semmi – mondta az őszülő asszony. – Mennyi az ára?
- Itt tetszik akarni hagyni? – álmélkodott Bánné. – Ilyet még nem is hallottam.
- Itt marad, ahol van – mondta az őszülő asszony. – De azért az enyém.
- Bánné tanácstalanul állt. Bárcsak itthon volna az ura! Ő is a fát nézte, mely nem volt túlságosan magas, de csúcsa mégis elveszett a ködben. Karcsú törzsű, egyenes növésű példány volt, mint egy életrevaló, izmos, de nem nagyon szép kamasz.
- Pont ilyet akartam – mondta az őszülő asszony. – Mit kérnek érte?
- Mindig az uram intézi – mondta Bánné zavartan. – De még egyet sem adott el ezek közül.

– Nem jövök még egyszer – mondta az ősz hajú asszony. – Akármit kér, megadom az árát. Egy kis csönd lett. Rossz évük volt a háború miatt. Nagyon kellett a pénz.

– Száz pengő – mondta, csak úgy taláломra. – Hogyha nem lesz sok.

– Rendben van – mondta az ősz hajú asszony.

Még egyszer végignézett a fán, aztán ernyőjével megdöfkölte a töve körül a földet, és elindult a ház felé. Másodszor is kirakott a táskájából mindent, és letett egy százast a konyhaasztalra.

– Azt akarom, hogy vigyázzanak rá – mondta aztán.

– Nincs mire vigyázzunk – mondta Bánné.

– Azt is megfizetem – mondta az asszony.

– Azért nem jár fizetség – mondta Bánné.

– Trágyázzák is – mondta az öszülő asszony. – Elég lesz egy évre húsz pengő?

– Ne tessék fizetni – mondta Bánné. – Nem lesz annak a fának semmi baja.

Az idegen asszony még egyszer kirakta a retiküljét, és hat tízpengőt számolt az asztalra.

– Három évre kifizetem az ápolási díjat – mondta –, de ígérje meg, hogy szépen gondját viseli. Bánné köhintett.

– Megígérem – mondta rekedten.

Az öszülő asszony elővette tükrét, s egy piszkos puffal kipúderezte arcát. Aztán megint végignézett Bánnén.

– Megmozdult már?

Bánné megint köhintett.

– Meg.

Az asszony elindult, visszafordult.

– Meddig él egy hárs? – kérdezte.

– Sokáig – mondta Bánné.

– Mégis? – kérdezte az öszülő asszony. – Száz évig is?

– Még annál is tovább.

Az öszülő asszony biccentett. Karjára akasztotta az ernyőt, és kiment.

– Öntözzék is! – mondta szigorúan. Az ajtóból még egyszer visszanézett Bánnéra.

– A viszontlátásra – mondta, de nem nyújtott kezet, és nem is nézett többet vissza. Ernője hangosan kopogott a téglajárdán.

Bánné állt egy kicsit, aztán eltette a pénzt. Az a hír járta, hogy a visszavonuló német csapatok minden élő állatot elrekvirálnak. Munkához látott. Könnyen és kecsesen végezte dolgát, látszatra fáradtság nélkül, mint egy táncosnő, aki füllel nem hallható zenére mozog.

Örkény István: Meddig él egy fa? (1962) In: *Niagara Nagykávéház*. Helikon Kiadó, Budapest. 145-152.

VAGY

TÉMAKIFEJTŐ DOLGOZAT/ESSZÉ ÍRÁSA

A történelmi események irodalmi feldolgozása egyidős az európai irodalommal. Fejtse ki véleményét, Ön szerint a történelem miért visszatérő témája az irodalomnak! Mutassa be 3–5 szabadon választott alkotás alapján, hogyan jelennek meg a történelem eseményei az irodalmi hagyományban! Dolgozatában különböző történelmi korok szerzőinek műveiből válogasson bármely műnemből!

Írásműve 500–800 szó terjedelmű legyen!

**A feladatok közül csak egyet kell megoldania.
Kérjük, aláhúzással jelölje, melyik feladatot választotta!**

EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

TÉMAKIFEJTŐ DOLGOZAT/ESSZÉ ÍRÁSA

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Értékelési szempontok		Elérhető pontszám	Elért pontszám
Tartalmi minőség		30	
Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
	Nyelvi igényesség	5	

Helyesírás	Hibapontok száma a II. összetevőben	
------------	-------------------------------------	--

Helyesírás	Hibapontok száma az I. és a II. összetevőben	
	Vizsgapontok	

			pontszám	
			maximális	elért
I. Szövegértési-nyelvi feladatsor és irodalmi feladatlap	Szövegértési-nyelvi feladatsor		40	
	Irodalmi feladatlap		20	
II. Műértelmező szövegalkotás: egy mű értelmezése vagy témakifejtő dolgozat/esszé írása	Tartalmi minőség		30	
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
		Nyelvi igényesség	5	
		Összesen	10	
Helyesírás			-8	
Íráskép			-2	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma			100	

dátum

javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértési-nyelvi feladatsor és irodalmi feladatlap	Szövegértési-nyelvi feladatsor		
	Irodalmi feladatlap		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség		
	Nyelvi minőség		
Helyesírás			
Íráskép			

dátum

dátum

javító tanár

jegyző